

Afiliant

Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania

80-855 Gdańsk, ul. Wały Piastowskie 24, tel.(58)308 44 59, 308 42 78, 308 42 86, fax (58) 308 42 77
edukacja@solidarnosc.org.pl

www.solidarnosc.org.pl/oswiata

Gdańsk, 20.10.2016 r.

L.dz. KSOiW/169/2016

Pani Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej
Al. Szucha 25
00-918 Warszawa

Opinia Krajowej Sekcji Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” do projektów: ustawy – Prawo oświatowe oraz ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe z dnia 16 września 2016 r.

Do przedłożonych projektów ustaw Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność” zgłasza zastrzeżenia i uważa, że projektowana w nich reforma ustroju szkolnego nie jest należycie przygotowana, zwłaszcza w zakresie zabezpieczeń osłonowych dla nauczycieli zwalnianych z wygaszanych gimnazjów oraz w zakresie kosztów wprowadzanej reformy, w tym kosztów kompensacyjnych związanych ze zwolnieniami.

W związku z powyższym domagamy się:

1. Przywrócenia możliwości przejścia na emeryturę dla wszystkich nauczycieli we wszystkich typach szkół i placówek oświatowych na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela.
2. Wprowadzenia standardu maksymalnej liczby uczniów w klasie z jednoczesnym określeniem podziałów na grupy.
3. Wprowadzenia programu rezygnacji nauczycieli z zawodu za odpowiednią rekompensatą finansową.
4. Wprowadzenia przejrzystych zasad finansowania szkół i placówek oświatowych wszystkich typów.
5. Wydłużenia stanu nieczynnego dla nauczycieli do 12 miesięcy.
6. Zwiększenia kompetencji kuratorów oświaty m.in. poprzez:
 - a) obligatoryjne uzyskanie pozytywnej opinii kuratora oświaty (wszystkich) arkuszy organizacyjnych szkół i placówek oświatowych w danej j.s.t. po zaopiniowaniu ich przez związki zawodowe reprezentatywne w rozumieniu ustawy o RDS;
 - b) zmiany zapisów art. 63 ust. 14 projektu ustawy - Prawo oświatowe w zakresie składu komisji konkursowej, zgodnie z zapewnieniem minister edukacji narodowej, tj. 3 przedstawicieli organu nadzoru pedagogicznego, 2 przedstawicieli organu prowadzącego i po jednym przedstawicielu rady pedagogicznej, rady rodziców i związków zawodowy reprezentatywnych w rozumieniu ustawy o RDS.
7. Wprowadzenia jednoznacznych zapisów art. 42 ust. 2 zgodnie z treścią przedstawioną przez KSOiW.

8. Ujednolicenia pensum godzin dla nauczycieli specjalistów (m.in. psychologów, pedagogów, logopedów, doradców zawodowych, metodyków, nauczycieli wspomagających) oraz umieszczenie ich w tabeli w art. 42 ust. 3 ustawy KN.
9. Finasowania z budżetu państwa zajęć pozalekcyjnych w szkołach i placówkach oświatowych.
10. Wprowadzenia podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli o 20% w ramach Zespołu ds. statusu zawodowego pracowników oświaty.

W przekazanych projektach ustaw oraz w ich uzasadnieniach brak jest wyliczeń, nawet w przybliżeniu, jaka może być liczba nauczycieli, którzy będą zwalniani w okresie wygaszania gimnazjów, a także prognoz co do nakładającego się jednocześnie w tym okresie niżu demograficznego. Według różnych publikacji liczba zwalnianych nauczycieli z jednego, jak i z drugiego powodu może wynosić nawet do 30 tysięcy w skali kraju. Nawet z samego projektu przepisów wprowadzających ustawę – Prawo oświatowe wynika, że ilość zwolnień może być duża, skoro w projekcie tej ustawy przewiduje się tak dużo zabezpieczeń osłonowych, z których jednak większość ma charakter jedynie iluzoryczny. Niektóre z tych zabezpieczeń przewidziane są w art. 121 i 122 ustawy wprowadzającej. Mają one mieć ważne znaczenie dla uelastycznienia możliwości dalszego zatrudnienia nauczycieli z wygaszanych gimnazjów w drodze przenoszenia ich do innych szkół, ograniczania wymiaru zatrudnienia, przenoszenia w stan nieczynny, a w ostateczności rozwiązywania z nauczycielami stosunku pracy z przyczyn organizacyjnych. Tymczasem przepisy te nie zapewniają takich zabezpieczeń.

Jak zostało to przewidziane w projekcie reformy ustrojowej, zmiany rozpoczną się od roku szkolnego 2017/2018, a w roku szkolnym 2018/2019 ostatni rocznik klas III ukończy gimnazjum i z dniem 1 września 2019 r. w ustroju szkolnym nie będą funkcjonować gimnazja.

Art. 121 i 122 projektu ustawy.

Art. 121 projektu ustawy wprowadzającej przewiduje zabezpieczenia osłonowe tylko dla nauczycieli zwalnianych w drugim roku wygaszania gimnazjów, tj. w roku szkolnym 2017/2018, skoro w roku szkolnym 2018/2019 nastąpi ostatni – trzeci etap wygaszania i z dniem 1 września 2019 r. gimnazja przestaną funkcjonować. Tymczasem faktycznie pierwszy etap wygaszania rozpocznie się już w roku szkolnym 2016/2017, kiedy nie będzie już rekrutacji uczniów do klas I gimnazjów i dla nauczycieli z kończących się w roku szkolnym 2016/2017 klas III nie będzie już miejsca do pracy w klasach I w roku szkolnym 2017/2018, co w projekcie ustawy wprowadzającej zostało przedstawione dopiero w art. 142 ust. 1 i 2, jakby miało pomniejszać skalę zwolnień. Oznacza to, że dla tej grupy nauczycieli ten projekt ustawy nie przewiduje żadnych zabezpieczeń osłonowych. Co więcej, można tylko przypuszczać, że w stosunku do tej grupy nauczycieli będą miały zastosowanie przepisy Karty Nauczyciela, a w szczególności jej art. 20 i art. 22 ust. 2 – chociaż nie jest to całkiem jasne, skoro według art. 333 pkt 2 projektu ustawy wprowadzającej jej art. 116-331, a więc także art. 121 i 122, mają wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia ustawy, a więc na pewno przed rozpoczęciem wygaszania gimnazjów.

Sam art. 121 praktycznie również nie zawiera zabezpieczeń osłonowych dla nauczycieli zwalnianych w roku szkolnym 2017/2018, dla których jest przeznaczony. Zgodnie z ust. 1 tego artykułu nauczyciela, którego dalsze zatrudnienie nie jest możliwe, przenosi się w stan nieczynny z dniem 1 września 2018 r. lub rozwiązuje się z nim stosunek pracy, jeśli nauczyciel

nie wyrazi zgody na przeniesienie w stan nieczynny. Z kolei ust. 2 w art. 121 mówi, że nauczyciel zatrudniony na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze zajęć może wyrazić zgodę na ograniczenie zatrudnienia w trybie określonym w art. 22 ust. 2 KN. Według ust. 5 w art. 121 ograniczenie zatrudnienia może nastąpić do ½ obowiązującego wymiaru zajęć lub niższego, uzasadnionego względami organizacyjnymi gimnazjum. Mamy tutaj do czynienia z wyraźną sprzecznością pomiędzy ust. 2 w art. 121, według którego zgoda na ograniczenie zatrudnienia w trybie art. 22 ust. 2 KN dopuszczającego zatrudnienie tylko do wymiaru nie niższego niż ½ obowiązkowego wymiaru zajęć, a ust. 5 w art. 121, który dopuszcza możliwość ograniczenia zatrudnienia do wymiaru niższego niż ½ obowiązkowego wymiaru zajęć.

Ponadto żaden przepis art. 121 nie wskazuje kto i kiedy oraz do jakiego wymiaru składa nauczycielowi propozycję ograniczenia godzin zajęć, na którą nauczyciel może wyrazić zgodę lub jej nie wyrazić, a w informacji, o której mowa w ust. 1 i 3 art. 121, na którą nauczyciel musiałby się oświadczyć w ciągu 7 dni według ust. 5, nie wymienia się możliwości wyrażenia przez nauczyciela zgody na ograniczenia zatrudnienia. Wszystko to sprawia, że możliwość dalszego zatrudnienia nauczyciela zatrudnionego w roku szkolnym 2017/2018 i to tylko do dnia 31 sierpnia 2019, tj. do zakończenia funkcjonowania gimnazjów, faktycznie nie istnieje. W rezultacie nauczyciela, którego dalsze zatrudnienie nie będzie możliwe po drugim roku wygaszania gimnazjów, tj. po roku szkolnym 2017/2018, można będzie przenieść w stan nieczynny od dnia 1 września 2018 r., który będzie trwał do 28 lutego 2019 r., czyli jeszcze w czasie funkcjonowania gimnazjów. Natomiast, jeżeli nauczyciel nie wyrazi zgody na przeniesienie w stan nieczynny, dyrektor gimnazjum rozwiązuje z nim stosunek pracy, co według ust. 1 i ust. 8 w art. 121 nastąpi po trzymiesięcznym wypowiedzeniu na koniec roku szkolnego, tj. z dniem 31 sierpnia 2018 r. W tym przypadku nauczycielom zatrudnionym na podstawie mianowania oraz na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony będą przysługiwały odprawy na takich samych zasadach, jak przewiduje to art. 20 ust. 2 KN. Wreszcie, przy braku oświadczenia nauczyciela, czy wyraża zgodę na przeniesienie w stan nieczynny, w myśl ust. 1 i ust. 6 w art. 121 dyrektor wygaszanego gimnazjum przenosi go w stan nieczynny z dniem 1 września 2018 r. na zasadzie domniemania zgody, co może być bardzo kontrowersyjne.

Art. 122 projektowanej ustawy będzie dotyczył nauczycieli, którzy stracą pracę po ostatnim roku wygaszania gimnazjum, czyli po roku szkolnym 2018/2019. Ich sytuacja będzie jeszcze gorsza, ponieważ nie będzie można ich przenieść w stan nieczynny do nieistniejącego już gimnazjum. W tej sytuacji dyrektor gimnazjum tylko rozwiązuje z nauczycielem stosunek pracy z końcem roku szkolnego 2018/2019 po trzymiesięcznym wypowiedzeniu, które musiałoby być dokonane od dnia 31 maja 2019 r.

Należy przy tym zauważyć, że wszystkie przepisy art. 121 i 122 projektowanej ustawy mogą mieć zastosowanie tylko do gimnazjów funkcjonujących samodzielnie, ponieważ wszystkich czynności prawnych dotyczących stosunku pracy nauczycieli mają dokonywać dyrektorzy wygaszanych gimnazjów jako kierownicy zakładów pracy. Inna sytuacja ma miejsce w odniesieniu do gimnazjów zespoleń w zespołach szkolno-gimnazjalnych, w których zgodnie z art. 10 ust. 1 nauczyciele są pracownikami zespołów szkół. Dlatego dyrektorzy zespołów szkolno-gimnazjalnych będą mieli większe możliwości zagospodarowania nauczycieli zwalnianych z wygaszanych gimnazjów, a zwłaszcza dalszego ich zatrudnienia w klasach VII i VIII szkoły podstawowej, możliwość zmniejszenia nauczycielowi wymiaru zajęć, a także możliwość przeniesienia służbowego nauczyciela na jego wniosek lub z urzędu na takie same lub inne stanowisko w tej samej lub innej szkole

na podstawie zmodyfikowanego od dnia 31 sierpnia 2019 r. art. 18 KN w art. 116 projektu ustawy wprowadzającej.

Natomiast nauczyciele gimnazjów samodzielnych w pierwszym i w drugim roku wygaszania praktycznie mają tylko dwie możliwości: mogą wyrazić zgodę lub domniemaną zgodę na przeniesienie w stan nieczynny lub w razie braku takiej zgody zostanie rozwiązany z nimi stosunek pracy z końcem roku szkolnego 2017/2018 i wypłacenie zróżnicowanej odprawy w zależności od zatrudnienia na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas nieokreślony. Z nauczycielami zatrudnionymi w trzecim roku wygaszania gimnazjów, czyli w roku szkolnym 2018/2019, możliwe będzie tylko rozwiązanie stosunku pracy za trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia, tj. z dniem 31 sierpnia 2019 r. i wypłacenie im odprawy w wysokości zróżnicowanej dla nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania lub na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony na zasadach i w wysokości określonej dotychczas w art. 20 ust. 2 KN.

Oznacza to, że w art. 121 i 122 projektowanej ustawy wprowadzającej nie przewiduje się żadnego zabezpieczenia osłonowego dla nauczycieli z wygaszanych samodzielnych gimnazjów, innego niż to wynika z art. 20 KN i dlatego dla tych nauczycieli powyższe przepisy nie są wcale potrzebne, ponieważ przewidziane tam rozwiązania mogłyby być oparte w sposób prosty i zrozumiały na podstawie odpowiednio zastosowanego art. 20 KN. Przewidziana w nich możliwość ograniczenia wymiaru zatrudnienia również nie będzie miała zastosowania lub tylko w nikłym stopniu do nauczycieli zatrudnionych w samodzielnych gimnazjach wobec coraz mniejszych możliwości ich zagospodarowania w kolejnych latach wygaszania gimnazjów, zamykających się z dniem 31 sierpnia 2019 r. i co mogłoby być możliwe tylko do tego czasu.

Także zmodyfikowany w art. 16 projektowanej ustawy art. 18 KN nie będzie miał większego zastosowania do nauczycieli zatrudnionych w wygaszanych gimnazjach, ponieważ dyrektor takiego gimnazjum nie będzie miał dokąd przenieść służbowo nauczyciela w tej samej szkole na inne stanowisko lub w innej szkole na takie samo lub inne stanowisko na wniosek nauczyciela lub z urzędu.

Z kolei przewidziana w art. 4 pkt 11 projektu ustawy wprowadzającej możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę na podstawie art. 88 ust. 1a nauczycieli, o których mowa w art. 121 ust. 1 i 6 oraz art. 122 ust. 1 ustawy wprowadzającej, została przedstawiona w tym projekcie chyba w złej wierze lub ma charakter kamuflażowy, skoro możliwość taka może dotyczyć tylko nauczycieli, którzy nabyli prawo do takiej emerytury do dnia 31 grudnia 2008 r. i dotąd z tego prawa jeszcze nie skorzystali. Takich nauczycieli w całym kraju może być jeszcze ilość liczona w setkach, a liczba nauczycieli zwalnianych z wygaszanych gimnazjów według różnych szacunków może wynosić od kilkunastu do nawet 30 tysięcy.

Ponadto nie wiadomo dlaczego w art. 4 pkt. 11 projektu ustawy powyższe uprawnienie miałoby odnosić się tylko do nauczycieli określonych w art. 121 ust. 1 i 6 oraz w art. 122 ust. 1, tj. do nauczycieli zwalnianych z samodzielnych gimnazjów, a nie wszystkich nauczycieli zwalnianych z wygaszanych gimnazjów. Oprócz tego nauczyciele zwalniani z wygaszanych gimnazjów, którzy nabyli prawo do wcześniejszej emerytury do dnia 31 grudnia 2008 r., mogą skorzystać z tego prawa i bez art. 4 pkt 11 projektu ustawy wprowadzającej, bezpośrednio na podstawie art. 88 ust. 1a KN - rozwiązania stosunku pracy z powodu częściowej lub całkowitej likwidacji szkoły, o których mowa w art. 20 ust. 1 KN lub po wygaśnięciu stosunku pracy po zakończeniu stanu nieczynnego zgodnie z art. 20 ust. 5c i ust. 7 KN i w tym względzie art. 4 pkt 11 ustawy wprowadzającej nie jest potrzebny.

Zwolnienia nauczycieli w wygaszanych gimnazjach są przewidziane także w dalszych przepisach projektu ustawy wprowadzającej. Zgodnie z art. 131 tej ustawy z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa 6-letnia szkoła podstawowa staje się ośmioklasową szkołą podstawową. Według ust. 5 i 6 tego artykułu organ stanowiący j.s.t. w terminie do dnia 30 listopada 2017 r. stwierdza w drodze uchwały przekształcenie dotychczas sześcioletniej szkoły podstawowej w ośmioletnią szkołę podstawową. Uchwała ta stanowi jednocześnie akt założycielski ośmioletniej szkoły podstawowej w rozumieniu przepisów nowej ustawy – Prawo oświatowe, której wydanie jest równocześnie procedowane. Oznacza to, że przekształcenie dotychczasowej sześcioletniej szkoły podstawowej w ośmioletnią szkołę podstawową następuje z mocy samego prawa, a stwierdzenie tego przekształcenia ma charakter tylko deklaratoryjny i jednocześnie stanowi akt założycielski ośmioletniej szkoły podstawowej. W myśl art. 130 ust. 1 projektu statut tak przekształconej szkoły podstawowej zachowuje dotychczasową moc nie dłużej niż do dnia 30 listopada 2017 r. Zgodnie z art. 133 ust. 1 projektu nauczyciele oraz inni pracownicy dotychczasowej sześcioletniej szkoły podstawowej z dniem 1 września 2017 r. stają się nauczycielami oraz innymi pracownikami ośmioletniej szkoły podstawowej. W tych wypadkach, skoro w roku szkolnym 2017/2018 do ośmioklasowej szkoły podstawowej dojdzie jeszcze klasa VII, nie powinno dojść do zwolnień pracowników, a nawet nastąpi jeszcze zwiększenie zatrudnienia do klasy VII, chyba że uniemożliwią to skutki niżu demograficznego.

Inaczej wygląda sprawa z wygaszanymi gimnazjami. Zgodnie z art. 142 ust. 1 i 2 projektu z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I, a w następnych latach kolejne klasy dotychczasowego gimnazjum, aż do całkowitej ich likwidacji z dniem 31 sierpnia 2019 r. Na rok szkolny 2017/2018 nie będzie już prowadzona rekrutacja do I klasy dotychczasowego gimnazjum. Oznacza to, że praktycznie już w roku szkolnym 2016/2017 nie będzie prowadzona rekrutacja do klasy I w roku szkolnym 2017/2018. Do tak funkcjonującego gimnazjum bez klas I i II w latach szkolnych 2017/2018 i 2018/2019 według art. 142 ust. 3 projektu będą miały zastosowanie jeszcze przepisy dotychczasowej ustawy o systemie oświaty, zmienionej w art. 15 projektu ustawy wprowadzającej w brzmieniu dotychczasowym oraz dotychczasowe przepisy wykonawcze do ustawy o systemie oświaty. Ustalenie, które przepisy ustawy o systemie oświaty oraz wydane do niej przepisy wykonawcze mają obowiązywać w okresie wygaszania gimnazjów, będzie bardzo trudne, biorąc pod uwagę, że projekt ustawy wprowadzającej w art. 15 przewiduje aż 140 zmian do ustawy o systemie oświaty, a po opublikowaniu jej tekstu jednolitego z dnia 21 grudnia 2015 r. (Dz.U. poz. 2156) w roku 2016 wprowadzono do niej szereg zmian.

Art. 144 projektowanej ustawy przewiduje, że organ stanowiący j.s.t. prowadzący dotychczasowe gimnazjum może postanowić w drodze uchwały o:

- przekształceniu gimnazjum w ośmioletnią szkołę podstawową lub
- o włączeniu gimnazjum do ośmioletniej szkoły podstawowej
- z dniem 1 września 2017 r., z dniem 1 września 2018 r. lub z dniem 1 września 2019 r.

Według art. 165 projektowanej ustawy nauczyciele i inni pracownicy dotychczasowego gimnazjum, które w powyższych datach zostanie przekształcone w ośmioletnią szkołę podstawową lub włączone do ośmioletniej szkoły podstawowej, którzy posiadają kwalifikacje do zajmowanego stanowiska nauczyciela w szkołach podstawowych, z dniem przekształcenia albo włączenia gimnazjum do ośmioletniej szkoły podstawowej, stają się nauczycielami

ośmioletniej szkoły podstawowej. Wiadomo, że nauczyciel gimnazjum nie będzie posiadał kwalifikacji do nauczania niektórych przedmiotów prowadzonych w szkole podstawowej, np. do nauczania początkowego.

Według art. 165 ust. 4 projektu nauczyciela dotychczasowego gimnazjum, który nie posiada kwalifikacji do nauczania w szkole podstawowej, przenosi się w stan nieczynny z dniem przekształcenia albo włączenia gimnazjum do ośmioklasowej szkoły podstawowej, albo rozwiązuje się stosunek pracy, jeżeli nauczyciel nie wyrazi zgody na przeniesienie w stan nieczynny. W myśl ust. 9 i 10 w art. 165 rozwiązanie stosunku pracy następuje z końcem roku, w którym następuje przekształcenie albo włączenie gimnazjum do ośmioletniej szkoły podstawowej po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu. Nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie mianowania, z którym rozwiązano stosunek pracy, przysługuje odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia zasadniczego. Natomiast nauczycielowi zatrudnionemu na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony przysługuje odprawa na zasadach powszechnych, tj. w zależności od stażu pracy - przeważnie w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia. Są to więc takie same zasady, jak przewidziane w omawianych wyżej przepisach art. 121 i 122 projektowanej ustawy wprowadzającej.

Także na tych zasadach będą zatrudniani i zwalniani nauczyciele w przekształcanych fakultatywnie z dniem 1 września 2017, z dniem 1 września 2018 r. lub z dniem 1 września 2019 r. gimnazjach:

- dwujęzycznych lub gimnazjach ogólnodostępnych z oddziałami dwujęzycznymi w odpowiednie ośmioletnie szkoły podstawowe (art. 152);
- dotychczasowych gimnazjach ogólnodostępnych z oddziałami międzynarodowymi w odpowiednie ośmioklasowe szkoły podstawowe z oddziałami międzynarodowymi (art. 156);
- z dotychczasowych gimnazjów sportowych, gimnazjów mistrzostwa sportowego lub gimnazjów ogólnodostępnych z oddziałami sportowymi (art. 159).

Jak z powyższego wynika – gimnazja mogą być wygaszane bądź w drodze ich stopniowej likwidacji z mocy prawa, ostatecznie z dniem 31 sierpnia 2019 r. (art. 142 ust. 1 i 2), bądź w drodze ich przekształcania przez j.s.t. z upoważnienia ustawowego (art. 144 ust. 1).

W art. 168 ust. 1 i 2 projektowanej ustawy organy wykonawcze j.s.t. zostały zobowiązane do opracowania do dnia 17 lutego 2017 r. projektu uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego wprowadzonego ustawą – Prawo oświatowe, obejmującej przygotowanie przez j.s.t. porażająco dużej ilości różnego rodzaju aktów prawnych, dokumentów, opinii i działań z przestrzeganiem terminów w krótkim okresie, wymagających ogromnego nakładu pracy oraz kosztów, a w szczególności:

1. planu sieci szkół podstawowych oraz granic obwodów tych szkół w okresie od dnia 1 września 2017 do dnia 31 sierpnia 2019 r. z wyjątkiem szkół, o których mowa w art. 88 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe, tj. m.in. szkół specjalnych integracyjnych, dwujęzycznych, sportowych i mistrzostwa sportowego, dla których nie ustala się obwodów;
2. planu sieci publicznych gimnazjów i klas gimnazjalnych włączonych do szkół innego typu oraz granice obwodów tych gimnazjów i klas gimnazjalnych w okresie od dnia 1 września do 31 sierpnia 2019 r.

Szczegółowy wykaz zadań i czynności nałożonych na organy j.s.t. w tym zakresie można odczytać w art. 168-172 projektu ustawy.

W myśl art. 172 projektu gimnazja mogą być wygaszane również przez przekształcenie w liceum ogólnokształcące lub w technikum z dniem 1 września 2017 r., z dniem 1 września 2018 r. lub z dniem 1 września 2019 r. w drodze porozumienia pomiędzy organem j.s.t., dla której prowadzenie gimnazjum jest zadaniem własnym, a organem j.s.t., dla której prowadzenie liceum ogólnokształcącego lub technikum jest zadaniem własnym.

W podobny sposób może być przekształcone gimnazjum w branżową szkołę I stopnia z dniem 1 września 2017 r., z dniem 1 września 2018 r. lub z dniem 1 września 2019 r. po zawarciu odpowiedniego porozumienia i przeprowadzeniu szeregu czynności na podstawie art. 188 projektu ustawy wprowadzającej.

Zgodnie z art. 202 projektu nauczyciele z dotychczasowego gimnazjum, o którym mowa w art. 172 i 188, posiadający kwalifikacje do nauczania w liceum ogólnokształcącym, technikum lub w branżowej szkole I stopnia, z dniem przekształcenia gimnazjum albo włączenia gimnazjum do liceum ogólnokształcącego, technikum lub branżowej szkoły I stopnia, stają się nauczycielami odpowiednio liceum ogólnokształcącego, technikum lub branżowej szkoły I stopnia. Nauczyciela, który nie posiada wymaganych kwalifikacji, przenosi się w stan nieczynny lub, w razie niewyrażenia zgody na przeniesienie w stan nieczynny, rozwiązuje się z tym nauczycielem stosunek pracy i przyznaje odprawę na zasadach omawianych wyżej (art. 202 ust. 1, 4, 9 i 10).

Część nauczycieli dotychczasowego gimnazjum, gdzie wystarczające jest wykształcenie licencjackie, nie będzie miała kwalifikacji do nauczania w liceum ogólnokształcącym, gdzie wymaga się wykształcenia magisterskiego.

W art. 205 projektu organ wykonawczy j.s.t. został zobowiązany do opracowania projektu uchwały w sprawie dostosowania sieci szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych oraz ustalenia sieci szkół ponadpodstawowych w związku z nowym ustrojem szkolnym, wprowadzonym ustawą – Prawo oświatowe. Ilość wymaganych do tego opracowania aktów, dokumentów, opinii oraz innych czynności można odczytać w art. 205-208 projektu ustawy wprowadzającej.

Dalsze przekształcenia szkół w dostosowaniu do nowego ustroju szkolnego z mocy prawa, bez okresów przejściowych, są przewidziane w kolejnych przepisach ustawy wprowadzającej:

- zgodnie z art. 225 projektu z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa szkoła zawodowa staje się szkołą branżową I stopnia. Uchwała stwierdzająca przekształcenie stanowi akt założycielski branżowej szkoły I stopnia. Z dniem 1 września 2017 r. likwiduje się klasę I dotychczasowej zasadniczej szkoły zawodowej, a w latach następnych kolejne klasy tej szkoły, aż do ostatecznej jej likwidacji na dzień 31 sierpnia 2019 r. Według art. 231 ust. 1 projektu z dniem 1 września 2017 r. nauczyciele oraz inni pracownicy zatrudnieni w dotychczasowej zasadniczej szkole zawodowej stają się nauczycielami oraz innymi pracownikami branżowej szkoły I stopnia;
- zgodnie z art. 209 projektu ustawy wprowadzającej z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące staje się czteroletnim liceum ogólnokształcącym. Według art. 10 projektu tej ustawy z dniem 1 września 2020 r. likwiduje się klasę I, a w latach następnych kolejne klasy dotychczasowego

trzyletniego liceum ogólnokształcącego, aż do całkowitej likwidacji tego liceum w następnych latach. Organ stanowiący j.s.t. prowadzącej dotychczasowe trzyletnie liceum ogólnokształcące w terminie do 30 listopada 2019 r. w drodze uchwały stwierdza jego przekształcenie w czteroletnie liceum ogólnokształcące. Uchwała ta stanowi akt założycielski czteroletniego liceum ogólnokształcącego;

- w myśl art. 14 projektu z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowe czteroletnie technikum staje się pięcioletnim technikum. Organ stanowiący j.s.t. prowadzącej czteroletnie technikum w terminie do 30 listopada 2019 r. w drodze uchwały stwierdza jego przekształcenie w pięcioletnie technikum. Uchwała ta stanowi akt założycielski pięcioletniego technikum;
- według art. 219 ust. 1 projektu z dniem 1 września 2019 r. nauczyciele oraz inni pracownicy zatrudnieni w dotychczasowym trzyletnim liceum ogólnokształcącym lub dotychczasowym czteroletnim technikum, stają się nauczycielami oraz innymi pracownikami czteroletniego liceum ogólnokształcącego lub pięcioletniego technikum.

Ponadto:

- według art. 240 projektu z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa szkoła policealna staje się szkołą policealną, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt. 2 lit. f ustawy – Prawo oświatowe, tj. szkoła policealna dla osób posiadających wykształcenie średnie lub średnie branżowe o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku. Z dniem 1 września 2017 r. nauczyciele oraz inni pracownicy zatrudnieni w dotychczasowej szkole policealnej stają się pracownikami szkoły policealnej w rozumieniu art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. f powyższej ustawy;
- w art. 241-244 projektu reguluje się skomplikowaną procedurę przekształcania szkoły podstawowej dla dorosłych bez skutków w zakresie zatrudnienia pracowników;
- w art. 245-247 przewiduje się likwidację z dniem 1 września 2017 r. lub przekształcenie dotychczasowego gimnazjum dla dorosłych;
- w art. 248-254 reguluje się przekształcenie z dniem 1 września 2019 r. dotychczasowego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych w czteroletnie liceum ogólnokształcące dla dorosłych oraz skomplikowaną procedurę stopniowego przechodzenia słuchaczy do czteroletniego liceum ogólnokształcącego dla dorosłych;
- według art. 256 z dniem 1 września 2017 r. zespół szkół, w skład którego wchodzi dotychczasowa szkoła podstawowa i dotychczasowe gimnazjum, staje się ośmioletnią szkołą podstawową. Organ stanowiący j.s.t. prowadzącej dotychczasowy zespół szkół w terminie do 30 listopada 2017 r. stwierdza w drodze uchwały jego przekształcenie w ośmioletnią szkołę podstawową. Uchwała ta stanowi akt założycielski ośmioletniej szkoły podstawowej. W myśl art. 256 z dniem 1 września 2017 r. nauczyciele i inni pracownicy zatrudnieni w dotychczasowym zespole szkół stają się pracownikami ośmioletniej szkoły podstawowej;
- zgodnie z art. 260 ust. 1 pkt 1 i 2 projektu z dniem 1 września 2019 r. zespół szkół, w skład którego wchodzi:
 1. jedynie gimnazjum i liceum ogólnokształcące - staje się czteroletnim liceum ogólnokształcącym, o którym mowa w art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy;
 2. jedynie gimnazjum i technikum – staje się pięcioletnim technikum w rozumieniu art. 18 ust. 1 pkt 2 lit. b ustawy – Prawo oświatowe.

Organ stanowiący j.s.t. prowadzącej dotychczasowy zespół szkół w terminie do 30 listopada 2019 r. stwierdza w drodze uchwały jego przekształcenie w czteroletnie liceum ogólnokształcące lub w pięcioletnie technikum.

- zgodnie z art. 261 ust. 1 z dniem 1 września 2019 r. nauczyciele oraz inni pracownicy zatrudnieni w dotychczasowych zespołach szkół stają się nauczycielami i innymi pracownikami liceum ogólnokształcącego lub technikum.

Powyższe zestawienie pozwoli na bliższe rozeznanie, na jakich zasadach, w jakim trybie i w jakich terminach w świetle przedłożonych projektów ustaw będzie prowadzona operacja wdrażania nowego ustroju szkolnego, na jakich zasadach, w jakich sytuacjach i terminach będą miały miejsce zwolnienia z pracy nauczycieli oraz innych pracowników z wygaszanych gimnazjów, a także, jakie przewiduje się zabezpieczenia dla tych pracowników. Pozwala to na przedstawienie naszych zastrzeżeń, uwag i wniosków do przedstawionych projektów ustaw. Wynika z nich, że przewidziane tam rozwiązania nie pozwolą na wprowadzenie zaplanowanej reformy od dnia 1 września 2017 r. w sposób należyście przygotowany i uporządkowany.

Przedstawiony projekt przewiduje dwie metody wygaszania dotychczasowych gimnazjów: przez ich likwidację z mocy prawa w określonych terminach oraz fakultatywne ich wygaszanie na podstawie udzielonego organom j.s.t. upoważnienia ustawowego do przekształcania gimnazjów w okresach przejściowych z dniem 1 września 2017 r., 1 września 2018 r. lub z dniem 1 września 2019 r. Będzie to wymagało ogromnego nakładu pracy oraz kosztów związanych m.in. z ustalaniem sieciowych obwodów szkół w okresie 3 lat, po czym będzie musiała nastąpić ich korekta lub ustalanie na nowo. Spowoduje to również zróżnicowanie zasad i terminów wprowadzania reformy przez różne j.s.t. Koszty poniesione z tego tytułu będą musiały ponosić j.s.t., które będą je przekładać w ciężar kosztów ponoszonych przez szkoły. Do tych obowiązków j.s.t. będą dochodzić równolegle ich zadania i obowiązki oraz związane z tym koszty dotyczące technicznego i logistycznego przygotowania i wyposażenia budynków szkolnych sal i pomieszczeń z dostosowaniem do nowego ustroju szkolnego.

Dlatego naszym zdaniem niezbędne jest wykonywanie tych zadań w okresie poprzedzającym reformę. W tym czasie można będzie rozważyć wprowadzenie reformy ustrojowej w jednym czasie z mocy prawa. Pozwoli to na rozłożenie prac związanych z wprowadzaniem reformy oraz związanych z tym kosztów na dłuższy okres. Umożliwi to też dokładniejsze rozeznanie liczby nauczycieli, którzy mogą być zwolnieni w związku z wprowadzaniem reformą oraz z powodu niżu demograficznego, a także w zakresie zabezpieczeń osłonowych dla tych nauczycieli, o które będziemy wnosili również w toku negocjacji w nowo powoływanym Zespole ds. statusu zawodowego pracowników oświaty. Możliwe będzie także rozpatrzenie i uwzględnienie w odpowiednim czasie zamieszczonych naszych dalszych uwag, wniosków i postulatów.

Okres przygotowawczy pozwoliłby na:

- określenie kosztów reformy ustrojowej i zaplanowanie ich w budżecie państwa na poszczególne lata jej wdrażania;
- określenie ilości, nawet w przybliżeniu, np. + lub – 10% liczby nauczycieli, którzy będą zwalniani w poszczególnych latach wdrażania reformy, zarówno w jej wyniku, jak i z powodu niżu demograficznego; oraz zapewnienie rozłożonych w czasie środków osłonowych dla zwalnianych nauczycieli;

- przygotowanie zmian w 115 ustawach wymagających zmiany według projektu ustawy wprowadzającej, w tym 140 zmian w samej tylko ustawie o systemie oświaty;
- ustalenie, jakie podstawy programowe będą obowiązywały w razie fakultatywnego przekształcenia dotychczasowego gimnazjum przez j.s.t. w ośmioletnią szkołę podstawową lub włączenie gimnazjum do ośmioletniej szkoły podstawowej np. z dniem 1 września 2018 r. - tj. czy do końca roku szkolnego 2017/2018 będzie obowiązywała podstawa programowa dla gimnazjum, a od roku szkolnego 2018/2019 podstawa programowa dla ośmioklasowej szkoły podstawowej.

W tym czasie możliwe będzie rozpatrzenie wielu spraw i wniosków zgłaszanych w ciągu ostatnich 10 lat zastoju i destruktywnych działań w oświacie, powstrzymywanych niekiedy, jak w przypadku zamiaru wprowadzenia nieograniczonej prywatyzacji szkół. Będzie też możliwość przygotowania przepisów okołoustrojowych, w tym zmian niektórych przepisów w Karcie Nauczyciela do czasu jej gruntownej nowelizacji.

Do tej pory w istotnych kwestiach zniesiono tylko godziny karciane oraz uregulowano nie najważniejszą obecnie sprawę odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli, do której to zmiany także można mieć zastrzeżenia, pomimo tego, że przy jej wprowadzaniu uwzględniono dużą część naszych wniosków zgłoszonych w tym zakresie.

Będzie też czas na rozpatrzenie i załatwienie wcześniej zgłaszanych wniosków i postulatów oraz tych wniosków i postulatów, które zgłaszamy poniżej:

1. Przedłużenie stanu nieczynnego do 1 roku dla nauczycieli przenoszonych w stan nieczynny z powodu wprowadzenia nowego ustroju szkolnego oraz niżu demograficznego. Przewidziany w projektowanej ustawie 6-miesięczny stan nieczynny nie jest wystarczający do przekwalifikowania się zwalnianych nauczycieli do innej pracy lub do uzupełnienia kwalifikacji do wykonywania dalszej pracy nauczycielskiej. Rozwiązania podobne były stosowane wobec pracowników innych branż.
2. Rozszerzenie podmiotowe na okres wprowadzenia reformy uprawnień do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego dla nauczycieli zwalnianych z pracy w związku z wprowadzaną reformą ustroju szkolnego lub z powodu niżu demograficznego oraz określenie kręgu nauczycieli uprawnionych do tego świadczenia, w tym dla pracowników centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, tworzonych już po wydaniu ustawy z 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.
3. Doprecyzowanie art. 42 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela w sposób uniemożliwiający nakładanie przez dyrektorów szkoły na nauczycieli obowiązku prowadzenia zajęć edukacyjnych bez wynagrodzenia po zlikwidowaniu godzin karcianych lub wymuszanie na nauczycielach wyrażania zgody na nieodpłatne prowadzenie takich zajęć, co ma często miejsce po dniu 1 września 2016 r.
4. Przyznanie dyrektorom szkoły do ich dyspozycji niezbędnej ilości godzin na prowadzenie dodatkowych zajęć edukacyjnych, w tym kół zainteresowań.
5. Dokonanie zmian w art. 42 ust. 7 pkt 3 Karty Nauczyciela przez określenie w tej ustawie czasu pracy pedagogów, psychologów, logopedów, doradców zawodowych, nauczycieli wspomagających i innych specjalistów zatrudnionych w szkołach i placówkach na stanowiskach pedagogicznych.

Z takimi postulatami występowaliśmy już w 2013 r. do Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz do Rzecznika Praw Obywatelskich, lecz bez żadnego rezultatu. Tymczasem nie może być tak, że czas pracy dla wyżej wymienionych nauczycieli, których zadania i obowiązki w świetle obowiązujących przepisów i podstaw programowych są takie same w całej Polsce, w dalszym ciągu będą ustalać władze j.s.t na podstawie stanowionego przez nie prawa miejscowego, obowiązującego jedynie na ich terenie.

Ponadto omawiany art. 42 ust. 7 pkt 3 KN jest bardzo często nadużywany i stosowany rozszerzająco przez obejmowanie w nim nie tylko wymienionych pedagogów, psychologów, logopedów i doradców zawodowych, lecz także nauczycieli wspomagających i innych nauczycieli nazywanych w przepisach oświatowych specjalistami jedynie na podstawie błędnego wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 1 października 2013 r. I OSK 1300/13, popartego równie błędną glosą doktoranta uniwersyteckiego, powielanego także w wyrokach niektórych wojewódzkich sądów administracyjnych.

Wadliwość tego wyroku oraz nietrafność poglądu glosatora wykazaliśmy w sposób niemogący budzić wątpliwości prawnych w „Przeglądzie Oświatowym” z dnia 15 maja 2016 r., którego odpis załączamy z całym wyrażonym tam szacunkiem dla autorów kwestionowanych poglądów, lecz także z wiedzą i doświadczeniem, że nawet największe autorytety mogą niekiedy mylić się.

Z poważaniem

*Przewodniczący
KSOiW NSZZ „Solidarność”*

Ryszard Proksa